

detest. Thad. Piso d. lib. 1. var. resolut. c. 7 nu. 11. Harprec.
 f Pater omnia extē se scripsit.] Quamvis t̄ nota in aliorū testamētis nō re pudentur, Lucius Titus 40. in princ. de test. militis, l. quoties s. sed & si quis, ff. de hāred. inst. in testo tamen inter liberos requiritur, vt vñcia, sive summa pecunia non per numeros, qui facile mutari possent, sed per conuenientem literarū serī exprimatur. Idq; fūlū explicat Piso d. c. 7. nu. 11. cū seq. Lud. Zunthus cons. pro vxore n. 52. & seq. Grassius d. s. test. q. 16. n. 3. Gilkenius n. 1. & Sichard. nu. 4. in d. Auth. quod sine, C. de testam. Harprec.
 g Schedula nō sit à patre, sed ab alio scripta.] Si t̄ te stamentum non ab ipso patre, sed ab alio confcriptū sit, à patre tamen specialiter subscriptum, adhuc inter liberos vigore sūu obtinet arg. Nouell. 18. c. 7. & inde desupte Auth. g modo C. familię ericſcūd. eo quod parta sunt, manu propria scribere testamētum, vel ei manu alterius scripto sub scribere, argu. principij, vers. in ijs aut, &c. Inst. de empt. & vēdit. s. l. f. 8. non videtur 15. ff. quib. mod. pig. vel hy poth. soluit. l. 1. s. 1. ibi, subscriptionem, ff. de confit. prind. s. ita stipulatus. 126. §. Chryſogonus, ibiq; Ias. ff. de legat. 3. loquendo per verbum forte, tenuit, quod sic. Contrarium tenuit Baldi in dīct. Authent. quod sine, num. 1. etiam in fortioribus terminis, quando scilicet in schedula reperiuntur descrip. nomina testium. Et opinio Baldi communiter tenetur, vt dicit Natta in dīct. Authent. quod sine, num. 3. Cum enim lex requirat manum propriam ipsius patris, aliena sufficere non debet.

Sed quārō, nunquid dispositio d. Authent. quod sine. habet locum, etiam si filij in ipsa schedula non sint aequaliter instituti? Respond. quod sic. Et ita dicunt commun. Doctores, vt dicit Socin. Imm. consil. 189. numer. 87. libro secundo, & consil. 24. post numerum 9. libro tertio. Intellege, modo sit modica disparitas, alias secus.

Item quārō Pone, quod reperiatur in arca patris schedula contineat divisionem bonorum inter filios, qua tamen non sit scripta, neque subscribitur.

Iac. de S. Georg. Auth. si quis in aliquo, col. pen. de eden. Alex ad Bar in fe- riu. §. senat. ff. de fal. per Marti. in ting. 471. & per Nat cons. 287. n. 4. & Ceph. cōf. 272. n. 85. Itē quod subscrives dicatur subscribere, atq; cōsensu praebere his, quae in scriptura cōtinentur, vide per Nat. in cons. 65. 1. in 2. dub. atq; per Aſſ. decil. 361. in 2. dub. Angel. de Are. Inst. de empt. atq; vend. 2. Et subscrives hādū possit ta lem scripturā impugnare, nisi doceat se fuisse de ceptum, aut subductū ad ita subscrēndū: vide Crau. in d. consil. 73. post n. 40. Et regulam, quod subscrives approbare, & se obligare censeatur, cum trib. fallē. vide per Soc. sub reg. 477. & aliam consimilem cum una ampliatione atq; sex Fall. p. cūdē reg. 439. Gou.

i Reperiatur in arca patris schedula.] Quod t̄ reperiatur in lib. Notarij schedula testamenti, non tamen in ipsa schedula sit scriptum; quod fuerit tale testamētum lectum coram testibus, nunquid valebit inter liberos? Resp. Bart. in l. fideicomissa, §. quoties, num. 1. ff. de legat. 3. loquendo per verbum forte, tenuit, quod sic. Contrarium tenuit Baldi in dīct. Authent. quod sine, num. 1. etiam in fortioribus terminis, quando scilicet in schedula reperiuntur descrip. nomina testium. Et opinio Baldi communiter tenetur, vt dicit Natta in dīct. Authent. quod sine, num. 3. Cum enim lex requirat manum propriam ipsius patris, aliena sufficere non debet.

Sed quārō, nunquid dispositio d. Authent. quod sine. habet locum, etiam si filij in ipsa schedula non sint aequaliter instituti? Respond. quod sic. Et ita dicunt commun. Doctores, vt dicit Socin. Imm. consil. 189. numer. 87. libro secundo, & consil. 24. post numerum 9. libro tertio. Intellege, modo sit modica disparitas, alias secus.

Vberius quārō, nunquid dispositio Authent. quod sine. extendatur etiam, vt locum habeat in favore

16 sionem (qua controvētitur, an t̄ pater iure singulati restando, liberos suos ex disparibus partibus hāredes scriberē posse) tres diversa Docto. unū occurruunt opīniones. Sunt enim, 17 qui autūmant, non aliter patrem inter liberos, prætermisso solemnitatibus, testari posse, quam si æqualitatem inter liberos ferueret, Romanos cons. 179. incip. amplissime Doctor. num. 16. & consil. 385. num. 5. allegans Speculatorē in tit. de instrument. edit. §. compendiose, versic. quid si pater. num. 19. Barb. consil. 22. scribitur præclare. num. 6. vol. 1. Decius consil. 195. incip. & pro tenui. num. 6. Crot. consil. 121. num. 22. Marian. Socinus consil. 147. num. 22. vol. 2. Tirauell. de iure primigēnius, quæst. 4. num. 4. & alij ab his citari. Ruris t̄ non desunt, qui delitūnt, testamētum paternū inter liberos subfistere, si pater non magnam & iniuriolam, sed paruam sive modicam inæqualitatem inter liberos obseruantur. Curtius junior, & Iason in d. l. hac consultissima 21. §. ex imperfecto, num. 2. C. de testam. Couarru in c. Raynūs. 16. §. 1. num. 3. de test. Anton. Gabriel. conclus. 6. num. 5. Meyerer. in tract. de testamēt. successionib. lib. 1. tit. 14. num. 10. & 25. cum seqq. vbi plures allegat. Et hanc opinionem sequitur hic Clarus noster 19. num. 8. in fine. Denique plures existimant patrem iure singulari testando, liberos suos ex disparib. portionibus hāredes instituere posse, sive disparitas illa, & inæqualitas parua fuerit, sive magna. Baldus in l. filij 16. num. 5. C. familię ericſcūd. in d. l. 21. §. ex imperfecto, C. de testam. Alex. consil. 146. viso themate. n. 15. vol. 2. Boerius decil. 24. nu. 10. Marianus Socinus. contrarius consil. 24. vol. 3. & 189. num. 87. vol. 2. Guilielm. Benedict. in d. c. Rainurus in verb. testamētum, 1. nu. 72. de testam. Natta consil. 622. non ambigu. vol. 3. Vafquius in tract. de succession. creat. lib. 3. §. 21. num. 67. Gail. d. lib. 2. obseruat. 112. num. 23. Francisc. Mantic. de coniectur. vlt. volunt. lib. 6. tit. 2. nu. 12. Grassius d. §. Testamētum, q. 1. nu. 8. Hartm. Pititor. prædicta q. 1. nu. 1. D. Collega Bocer. class. 3. disp. 2. th. 70. edi. 2. Fachineus lib. 4. controver. iur. c. 2. Gilkenius in d. l. 21. §. ex imperfecto nu. 24. cum seqq. C. de test. Reusher. in tract. de testam. part. 4. c. 5. num. 3. cum seqq. & Thadeus Piso lib. 1. var. resolut. c. 7. num. 26. & seq. Atque secundum hanc vti receptorem, ita & veriorem sententiam consuluit Collegium inclytum Facultatis iuridicæ Tubingensis, 25. Ianuar. Anno 1613. Comprobatur hāc conclusio primum t̄ textu d. l. hac consultissima 21. §. ex imperfecto, 1. C. de testam. vbi generiter dicitur, ex imperfecto testamento voluntatem inter liberos valere: nec distinguuntur, vttum æqualiter, vel inæqualiter hāredes instituti faciuntur. Ergo nec nos distinguere debemus, 1. 3. in fin. ff. de offic. præsid. l. 1. §. 4. ff. de offic. præfect. vbi. 1. 21. de precio. 8. ff. de public. in rem act. Secundo t̄ confirmatur ista opinio argumento dīcte l. filij 16. & d. l. fin. C. familię ericſcūd. vbi rescribitur, seruato senatus consulti auxilio, defuncti voluntatem inter liberos custodiendam esse. Si locus senatus consulti, scilicet Trebelliani, auxilio esse debet: vtique fieri potest, vt alter filiorum onere fideicomissi prægatur, ac

proinde quartam ex Trebelliano deducere possit: ex quo maxima oris inæqualitatem posse nemo non intelligit. Tertio hanc decisionem corroborat textus t̄ in l. parentibus, 8. C. de inſicioſo testam. l. filia. 20. §. si pater. 32. & l. ex parte, 39. ff. familię ericſc. l. quoties. 10. & l. cogitationes 21. C. eod. & l. cum patr. 77. §. enītis. 8. ff. de legat. 2. in quibus liberos parenti permitta est illibata diuīſio, modo filios legitima portione non defrauder. Quarto accedit textus in præallegata Nouell. 107. cap. 1. vbi iutinianus iubet parentes designationem vñciarum facere, sicutque cuique liberorum suam portionem assignare. Quod sane absurdum iudicari posset, si liberi æqualiter instituti essent. Postremo pro eadem conclusione facit, quod alioquin hāc inuestigatione (an parentis testamētum imperfētum inter liberos seruandum sit) nullam assertet utilitatem. Nam si liberi æqualiter sunt instituendi, nil referre videtur, vtrum seruandum sit, nec ne, testamētum. Si enim seruandum sit, æqualiter succedent defuncto parenti: si vero non sit seruandum, similiiter ab intestato æquis portionibus vocabuntur. Fachin. d. lib. 4. controver. iur. cap. 2. vers. ego sane in priorem, &c.

23 Hinc traditioni non repugnat. d. l. fin. t̄ in princ. ibi, parentes videtur esse, C. familię ericſc. ex qua difſidentes colligunt, parenti, sive æqualiter inter filios hāredatis diuīſionem debere esse. illa namq; legis verba (parentes videtur esse) non de paritate, seu æqualitate portionum, sed potius de pari succedenti iure sūt accipienda. Quasi dicat Constantinius Imperator omnes hāredes suos, hoc est, liberos, qui ex quolibet ve- nienti gradu, tamen parentes esse videtur: id est, parentes in succedendo, veluti filii, & nepos ex filio præmortio. Hi quippe parentes sunt in succedendo, licet non sint in eodem gradu) inter omnes, inquam, hos, qui pariter succedunt ab intestato, patris ultima voluntate custodienda erit, etiam si solemissū testam. non continetur. Atq; ita recte glossa ibi, super verbo, parentes, textum interpretatur. Alias etenim, si de æqualitate portionum intelligeretur, subimetispi aduersaretur: eo quod deinceps senatus consulti Trebelliani auxilium considerat.

24 Sic quoque t̄ non refut, quod inter liberos æqualitas sit ieruanda, quæ amicitiam patre; dispartias vero discordiam & similitates, argu. l. inter filios, 11. C. familię ericſc. auth. in successione C. de suis & legitimis liberis Nouell. 22. c. 28. vers. hanc itaq; parenti, &c. l. cum oportet. 6. §. non aut in fin. C. de bonis quia liberis, &c. & l. maximum virium, 4. C. de liber. præt. Quoniam ita, & simili iura procedunt, si non sit expresa voluntas patris testantis in contratu. Si quidē in dubio duntaxat lex vult seruari æqualitatem inter liberos, vt liberis 17. ibiq; Bald. nu. 1. C. de collationib. Etiam ante ostensum est, licere parentibus plus vii filiorum, quam alteri relinquare, si modo legiūnam cūque portionem relinquant, d. l. parentibus 8. vbi Iason, C. de inſicioſo testam. & iuribus similibus allegatis supra num. 22. Harprec.

In Pie cause.] Addē & per Dec. in c. scripta, num. 14. de fide instrum. vbi quod non. Giach.

- 1 Si reperiatur in libro Notarij schedula testamenti, in libro Notarij reperta, que nec scripta, neque subscripta sit à testatore, neque etiam ea sit scriptum, talem schedulam lectam fuisse coram liberos, inter liberos non sustineatur, tenet quaque Thadeus Piso d. c. 7. nu. 9. Harprec.
- 2 Vberius quārō, nunquid dispositio Authent. quod sine. extendatur etiam, vt locum habeat in favore
- 3 Milites in expeditione agentes, priuilegiis militariib. fruuntur.
- 4 Quando milites in expeditione degere dicuntur.
- 5 Paganū testamētum in procinctu, sive loco hostili quoquo modo factum, valeat.
- 6 Cessante priuilegiis causa cessat & ipsum priuilegium.
- 7 Num multis nostris temporis gaudeant priuilegiis militariib.
- 8 Hodie in bellis licitis non minore, quam olim, diligentia, & labore est opus.
- 9 Ob rationem militibus solemnitates iuris communis sint remissa.

- 18 *Nostriates milites pro' quare pugnant.*
 19 *Quatenus solemnitatis prisca in deligendis militibus hodie sunt immutatae.*
 20 *Milites limitanei, & stationarii, siue praesidiarii qui: & utrum priuilegiis militaribus fruantur.*
 21 *Ubi eadem ratio, ibi eadem iuriis dispositio.*
 22 *Arma magis, quam iur'a, scire milites dognoscuntur.*
 23 *Milites quatenus peritiores consulere possint.*
 24 *Equestris milites an & quatenus priuilegiis militum gaudeat.*
 25 *Martiales & vagabundi milites a militaribus priuilegiis repellendi.*
 26 *Scholaris vagabundus priuilegiis Studiosorum frui non debet.*

A D D I T I O N E S.

a **T**estamentum militis.] Quod filiusfa. tametsi similes, haud potest testari de bonis patris, etiam cum cōfessu patris: potest tamen testari de castrisib, vide per Soc. in conf. infra allegato. Giach.
QV AE ST. XV.
 b **T**estamenta militis.] An Card. Duces, & Mar- chiones superiori non agnoscentes iisdem quibus milites priuili. testari possint, vide Ias. in l. centurio n. 7. 8. ff. de vulg. & pup. & ibi Gal. conf. 4. de polit. tract. cōpend. subt. car. 4. i. an valeat test. militie, vel pestis tēpore conditum, cui diu causis illos cesatibus testator super- uitit, vide Vaf. de success. lib. 3. n. 24. par. 1. n. 9. But. **Potes videre eleganter colle- col. 30. n. 40. & 41. Gouea.**
 c **C**ollecta ab egregio Iurisconsulto D. Petro Bello, &c.] Addit. generosum Georgium Ara ciuum Encen Kelu, Baronem Hobenecium, l. 1. & 2. de priuili. militum & militiae, nec non nobilis & Clarissimum Iurisconsultu, D. Henricu Boceru, Colegam, & Affinem meū exoptatissimum in praeclaro suo tract. de Bello & Duello li. 1. c. 18. & multis seqq. Qui de militu priuilegiis in genere, & ī specie accurate & perspicue disputation. Har.

d **N**unquid in testamento militis testes debeat esse rogati.] Quamquam & Doctores cōiter distinguunt inter militem, qui in prælio, seu confictu constitutus est, & eum militē, qui extra præliu, in castris: illumq; alio non teneri, viillos adhibet testes, hinc vero oportere duos specialiter rogare, & conuocare testes, G. off. & Bart. in L. militis, 1. 5. in verb. sub ipso tempore, C. de test. milit. & alibi. Mynsing. respons. 46. numero 5. & 6. decad. 5. & alij, quos sequi videtur Clarus noster inferius q. 58. numero 4. nec non Hunnius lib. 2. var. refol. iur. cia. tract. 5. quæst. 8. ita & tamen distinctio nusquam in iure expressa est: ac proinde rectius statuitur; militem, etiam extra prælium in castris positus sit, non teneri viilos pro forma specialiter rogare, & conuocare testes. Generaliter enim iure & nostro constitutum est, vt militis valeat testamento ex nuda sine sola ipsius suprema voluntate, quoquo modo declarata in priuili. Inst. de militi. test. ver. quoquo modo, & c. l. in fraudem, 1. 5. §. 1. & l. circa princ. ver. vt quoquo modo, & c. l. in fraudem, 1. 5. §. 1. & l. miles 3. ibi militis testamento sola perficitur voluntate, ff. de test. milit. 1. 3. & d. 1. militis, 1. 5. ibi, qsi possint, ac velint, C. eod. Atq; militis voluntas non efficit sola, aut nuda, si ad eam pro forma duo testes specialiter rogari, & conuocari debent: neque testari, quo modo velit, miles posset, si duos pro forma ro- gare specialiter testes eum oportaret. Nuda & quippe & sola ea est voluntas, qua præpter animi motum nihil continet, & ab omni re alia libera est, arg. l. iuris gentium, 7. §. sed cum nulla 4. ibi nuda pactio, & l. iuris gentium, 4. ff. de pact. l. legem quam 10. ibi, cum pactum nudum est, C. eod. l. solent, 1. 5. ibi, conuictio non est nuda, ff. de præsc. ver. l. aduersus 3. ibi, solus princeps, C. si adu. rem iudicatum, & c. l. his solis, C. de reuoc. donat. & l. 2. ibi, soli enim testes, C. de testib. Præterea & si milites, in castris degentes, duos pro forma testes specialiter rogare necesse

- 27 *Ecquid clerici, Doctores, Avocati, & similes, priuilegiis militum vtantur.*
 28 *Doctoribus & Advocatis ius ignorare turpe.*
 29 *Clerici & Doctores militibus armatis preferendi.*
 30 *Masculis licet dignor sit semina: non tamen eadem priuilegia debet.*
 31 *Num iurisperiti, in militia armata stipendum merentis, iure militari testari videntur.*
 32 *Inter arma silent leges.*
 33 *An iure novo militare testamentum subiaceat querela in officiis.*
 34 *Sententia & interpretatio Novell. 115. c. 3. & 4.*
 35 *Leges veteres corrigere, & militu priuilegia minuere, durum.*

Lib. III. S. TESTAMENTVM. Quæst. XV.

- mulier possit esse testis in testamento militis, tenet Clarus no- ster infra quæst. 5. numer. 5. ex hac ratione, quod in testamento militis remissa sit omnis solemnitas iuri ciuilis, initio tit. Instit. de milit. testam. Quo facit & etiam, quod in d. 5. plane 1. Instit. d. tit. & in d. l. diuus. 24. ff. de testam. milit. dicitur, conuocatis hominibus militem suam voluntatem testari posse.
- 4 *Sed quero: nunquid hæc priuilegia militaribus concessa com- petant illis, non modo quando sunt in expeditione, sed etiam postquam missi sunt a militia?* Sunt in expeditione, sed etiam postquam missi sunt a militia? Respond. Aliquid dicunt, quod sui iuris habet circa testamenti factionem duo priuilegia. Primum, quod potest testari minus solemniter. Secundum, quod eius testamentum non subiicitur querela, & hoc ambo priuilegia miles ipse amittit statim quod factus est veteranus. Sed filius famili. miles habet circa testamenti factionem tria priuilegia. Primum, quod possit testari. Secundum, quod eius testamentum non subiicitur querela. Tertium, quod possit testari minus solemniter. Quando ergo filius famili. efficit veteranus retinet duo priora priuilegia, & tertium amittit. Et hæc communis opin. ut dicit Sal. in c. s. n. 3. et 4. C. de Inst. de milit. testam. quæ in viget in nostris militibus, ob quam Romanis militibus sole- nitates iuri communis remissa sunt: que ratio, & est simplicio- tas, & ignorantia iuri, siue nimia imperitia, vt paulo est a nte di- cillum, n. 14. Cuius simplicitas, ignorantia, & imperitia causa, est armorum occupatio: que facit, vt quod leges præcipiunt, non sit oculum militib, vel cognoscere, vel etiam si cognoverint, superstitiose obseruare lvtum, circa princip. C. de iur. delibe- rand. Tum & postremo, quia nostri milites non solū pro Patria vindicanda, pro latibus, & seculiisque auxiliis (vt Romani con- sueuerunt) dicunt: sed etiam pro fabiæ illima Religione sanguinem animamq; profundunt. Ita sentiunt Alex. in l. centurio, 1. 5. n. 23. & ibidem communiter DD. ff. de vulg. & pupill. subtit. Speculat in tit. de procuratorib. §. 1. nu. 22. Soc. Senior conf. 33. nu. 4. vol. 3. Gail. lib. 2. obseruatio. 1. 8. nu. 1. & 2. Vigilius nu. 11. & Scheneidevii. num. 8. aliisque ad d. princip. Instr. de testam. ordinand. Vaud. lib. 1. var. q. c. 55. Sichard. in rubr. C. de testam. milit. nu. 9. Mynsing. respons. 46. nu. 9. cum seqq. decad. 5. Graf- fusi lib. 1. recept. sent. §. subtitutio. q. 66. D. Enenkel. d. lib. 1. de priuili. mil. c. 3. nu. 2. & seqq. D. Bocer. d. lib. 1. de bello c. 28. nu. 8. Slichegk. in delibat. iur. disp. 9. th. 37. Arameus Exere. Iustin. 7. th. 8. Hoenonus disp. 7. controu. 19. & Paulus Barens disp. 6. ad Inst. th. 2. q. 3.
- 17 *Quando sunt in expeditione?* Addendum hoc loco, & quod milites, quatenus in expeditione, seu militia agunt, priuilegijs militaribus fruantur, per principium tit. Instit. de milit. test. & l. penult. C. de testamento militis. Cui congruerter Imp. Antonius rescript: voluntatem militis, in expeditione occupari, pro iure seruatis. l. C. cod. Et Constantinus Imp. statut. milites in expeditione degentes, quonodo possint, ac velint, recte testari l. milites, 1. 5. C. hoc tit. In expeditione & autem milites occupati, & degere dicuntur, non solum, cum sunt in procinctu, in acie in boſtico, id est, in ipso armorum strepitu, & summo vite diſcrimine: verum etiam, cum sunt in castris, siue (quod idem est) in fossatis, in statuīs, in hybernis, in custodiis, in presidiis. Alioquin nihil distaret paganus à milite. Nam & a pagano, qui sunt loco hosti, quo modo factum testamento valet, leg. vlt. ff. de test. milit. & notat Clarus noster hic nu. 3. ratione parri; quod scilicet tunc temporis sit prope apud quenlibet intermortua memoria legum, & ceterarum disciplinarum, ut scribit Xenophon in Cyropaedia sua, quem refert Cuiacius consulat. 49. Quod si milites non sunt in expeditione, in castris, in statuīs, &c. sed in alijs locis, vel suis ædibus, siue sedibis (viraque enim lectio sustineri potest: modo sedes accipiuntur pro ædib. non pro sedetis, id est, fossatis seu castris, ut Suidas interpretatur) degant: tunc minime ad vindicandum tale priuilegium adiuvantur, ut loquitur Imp. in d. princip. vers. illis autem temporibus Inst. de milit. test. & in l. vlt. C. de resistutionib. milit. hoc est, tunc minime possunt testari, quo velint modo: sed testari quidem possunt propter militiam, et si filii familias fuerint, iure tamen communis; hoc est, ijs solemnitatibus adhibitis, que alias in testamentis ordinandis adhiberi solet. Huiusque ratio est perspicua: quia & cum isti iuri priuilegijs causa (nempe simplicitas, & nimia imperitia, d. princip. Inst. de milit. test. l. quanquā. 3. C. de test. milit. l. 1. C. de iur. & facti ignorant.) tum cesset; & ipsum priuilegium cessare consentaneum est, argum. l. Geometra 22. ff. de excusationib. tutor. c. cum celsante 60. ext. de ap- pellationib. Illamq; rem explicatiū persequitur Dn. Enenkel. d. lib. 2. de priuili. milit. priuili. 16. nu. 11. & seqq.
- 18 *Iul. Clar. Sentent. Praet. Ciuit.*